

LIFO Culture

Βιβλίο

Οι Ιρλανδοί κατακτούν (ξανά) τη λογοτεχνία

Το νέο λογοτεχνικό κύμα θέλει τους Ιρλανδούς συγγραφείς να δεσπόζουν στις λίστες, να σαρώνουν τα βραβεία και να μεταφράζονται μαζί και στη χώρα μας. Η επικείμενη κυκλοφορία του περσινού Μπούκερ, «Το τραγούδι του προφήτη» του Πολ Λιντς, από τις εκδόσεις Gutenberg είναι η αφορμή για να προσεγγίσουμε το φαινόμενο της μαζικής επέλασης των Ιρλανδών στη λογοτεχνία.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΙΝΑ ΜΑΝΔΑΡΑ

ΑΝ ΕΝΡΑΪΤ ΗΘΟΠΙΟΣ (υπό έκδοση)
 Εκδόσεις Καστανιώτη

ΚΟΛΜ ΤΟΪΜΠΙΝ Ο Μάγος
 Μτφρ.: Αθηνά Δημητριάδου
 Εκδόσεις Ίκαρος

ΑΝΑ ΜΠΕΡΝΣ Ο Γαλατάς
 Μτφρ.: Μαρία Αγγελίδου
 Εκδόσεις Gutenberg

ΟΝΤΡΕΪ ΜΑΓΚΙ Η Αποικία
 Μτφρ.: Γιώργος Ίκαρος Μπαμπαοάκης
 Εκδόσεις Διόπτρα

ΛΟΥΙΖ ΚΕΝΕΝΤΙ Υπερβάσεις
 Μτφρ.: Δέσποινα Δρακάκη
 Εκδόσεις Ψυχολογία

Είτε πρόκειται για την τρομερή κοιη-τεία Μάγιο, που εμπνέει κέλτικους μύθους και παραμύθια, είτε για τα στενά σοκάκια του Δουβλίνου ή τα σκοτεινά μέρη του λιμανιού στο Μπέλφαστ, το σίγουρο είναι ότι η Ιρλανδία δεν έχει σταματήσει ποτέ να τροφοδοτεί τους συγγραφείς της με αμέτρητες ιστορίες. Από τον **Οσκαρ Τούαλντ**, τον **Τζέιμς Τζόις** και τον **Σάμιουελ Μπέκετ** έως την **Αν Έντραϊτ** (το τελευταίο βιβλίο της Ηθοπιός αναμένεται να κυκλοφορήσει σύντομα από τον Καστανιώτη), τον **Κολμ Τόιμπιν** και τον **Σερμάστιαν Μπέρνι**, υπάρχει μια λογοτεχνική συνέχεια που αποδεικνύει ότι η Ιρλανδία είναι το μέρος που παράγει την περισσότερη καλή λογοτεχνία από οποιοδήποτε άλλο, σε σχέση πάντα με τη μικρή της έκταση. Έξι βραβεία Μπούκερ και τρία Νόμπελ είναι αρκετά για έναν πληθυσμό 5.000.000 κατοίκων, αποδεικνύοντας στην πράξη ότι η λογοτεχνία είναι αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητάς της. Ειδικά τα τελευταία χρόνια που η σύγχρονη τάση επιτρέπει στις μειονοτικές φωνές και στις πολιτικές αλληγορίες να ακούγονται πιο έντονα σε σχέση με το παρελθόν, οι Ιρλανδοί όχι μόνο επανήλθαν στο προσκήνιο κάνοντας θόρυβο αλλά δεσπόζουν σταθερά στις περισσότερες υποψηφιότητες των διεθνών βραβείων και μεταφράζονται μαζί και στη χώρα μας. Μόνο στη μακρά λίστα του περσινού βραβείου Μπούκερ, που τελικά δόθηκε σε Ιρλανδό, τον **Πολ Λιντς**, για το **Τραγούδι του προφήτη**, «στριμώχτηκαν», εκτός από τον νικητή, άλλοι τρεις Ιρλανδοί συγγραφείς: η **Έλεν Φίνι** με το **How to build a boat**, ο **Πολ Μάρι** με το **The bee sting** και ο **Σερμάστιαν Μπέρνι** με τον **Καιρό του Θεού** (σύντομα από τον Ίκαρο) και αυτό συμβαίνει σχεδόν σταθερά τα τελευταία χρόνια στις περισσότερες λίστες περιόπτων λογοτεχνικών βρα-

βείων. Πρόσφατα, σε μια συζήτηση που είχαμε διά ζώσης με τον σπουδαίο Ιρλανδό συγγραφέα **Κολμ Τόιμπιν** (το τελευταίο του βιβλίο, ο **Μάγος**, μια διαφορετική βιογραφία του Τόμας Μαν, κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ίκαρος σε μετάφραση Αθηνάς Δημητριάδου), ρωτώντας τον αν τελικά ο τόπος του τον στοιχειώνει, μας επισήμανε ότι ακόμα και όταν δεν κατονομάζεται, διαπερνά τα πάντα. Η Ιρλανδία είναι, καθώς φαίνεται, ευλογία και κατάρα για κάθε συγγραφέα που κατάγεται από τα θρυλικά μέρη των Κελτών. Αυτό είναι εμφανές πρωτίστως στον συγχευονιστικό Γαλατά της **Ανα Μπερνς** (μτφρ. Μαρία Αγγελίδου, Gutenberg), που μπορεί να μην κατανοήσε τον τόπο καταγωγής της αλλά αυτός φανόταν σε κάθε πτυχή της βίας, σε κάθε συμβολική μετατόπιση της φαντασίας, στην τρομερή ισορροπία που κρατούν οι Ιρλανδοί ανάμεσα στην καταπιεστική φαντασία, τον πιο ακραίο ρεαλισμό και το ιδιότυπο χιούμορ. Η Άνα Μπερνς ήταν, άλλωστε, αυτή που άνοιξε εκ νέου τον δρόμο ώστε οι Ιρλανδοί να περάσουν μαζικά στα λογοτεχνικά σαλόνια. Μάλιστα, η επισήμανση της κριτικής επιτροπής που της απένευσε το βραβείο Μπούκερ το 2018 ότι η ηρωίδα της είναι ένα «εργράμματο άτομο σε ένα περιβάλλον αγραμμάτων», όσο ρατσιστική και αν ακούστηκε, έδειχνε πολλά για την ανάγκη των Ιρλανδών να ισορροπούν ψυχικά με τις λέξεις σε ένα εξαιρετικά βίαιο και ευμετάβλητο περιβάλλον. Επομένως, δεν είναι τυχαίο ότι, διαθέτοντας μια τεράστια λογοτεχνική παράδοση και ένα σκληρό περιβάλλον που δίνει αφορμές για διαφορετικού είδους εξίστωση, η Ιρλανδία είναι αυτή που διαμορφώνει το σύγχρονο εκδοτικό τοπίο με νέους συγγραφείς που έρχονται να συμπληρώσουν τη λίστα των ήδη καταξιωμένων. Σημαντικό ρόλο φαίνεται να διαδραμάτισε στο σημείο αυτό, εκτός από το γενικότερο κλίμα, ο **Ντέκλαν Μιντ** που, εκτός από εκδότης του λογοτεχνικού περιοδικού «The stinging fly»

(το αντίστοιχο «Granta» της Ιρλανδίας) τα τελευταία 25 χρόνια, είναι εκείνος που έχει βρει όλα τα νέα ονόματα που αυτήν τη στιγμή βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, λειτουργώντας κατά κάποιο τρόπο ως κάουττερ. Όπως δήλωσε ο ίδιος σε σχετικό αφιέρωμα που του έκανε η εφημερίδα «Le Monde»: «Ενθαρρύνω όσους θέλουν να γράψουν, παρέχοντάς τους την υποστήριξη που χρειάζονται. Δεν ξέρω αν θα παράγουν μεγάλη λογοτεχνία αλλά τους βοηθάω, όσο μπορώ, να γράψουν το καλύτερο δυνατό κείμενο». Η αλήθεια είναι ότι το κάνουν: πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Διόπτρα το πολύ δυνατό βιβλίο της **Οντρέϊ Μαγκί**, **Η Αποικία** (μτφρ. Γιώργος Ίκαρος Μπαμπαοάκης), όπου η βιαιότητα ξεπτά χωρίς ιδιαίτερο λόγο ανάμεσα στον Άγγλο ζωγράφο, κύριο Λόνιτ, που θέλγεται από την απόκοιμη ομορφιά του ηνσιού, και τον Γάλλο γλωσσολόγο Μασόν, ο οποίος έχει πάει για να μελετήσει γαελικά που ανήκουν στην ομάδα των κελτικών γλωσσών), οι οποίοι όχι μόνο εμπλέκονται σε έναν άτυπο διαζυμισμό αλλά έχουν απέναντί τους και όλες τις εμπλεκόμενες σε αυτό το άσκοπο γαϊτανάκι της ανέλης σύγκρουσης ομάδες. Παράλληλα με την αφήγηση της κεντρικής ιστορίας στις σελίδες παρεμβάλλονται εμβόλιμα διάσπορα αποσπάσματα από πραγματικά ντοκουμέντα από την εποχή των περιφίμων «Γουόιτλες», όπως αποκαλούν οι Ιρλανδοί την εποχή των αιματηρών συγκρούσεων ανάμεσα στον IRA και τον βρετανικό στρατό. Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα το οποίο οφείζει από την αλήθεια της πραγματικότητας και τη δύναμη της αφήγησης που φαίνεται να διαθέτουν σχεδόν γονιδιακά οι Ιρλανδοί. Ξεχωριστό είναι και το βιβλίο της πρωτοεμφανιζόμενης **Λουίζ Κένεντι**, **Υπερβάσεις** (μτφρ. Δέσποινα Δρακάκη, Ψυχολογία), η οποία, παρότι δεν είχε γράψει άλλο βιβλίο προηγουμένως και εμφανίστηκε στα λογοτεχνικά πράγματα σε σχετικά μεγάλη ηλικία, κατάφερε να προσφέρει ένα μεστό αφήγημα με πρωταγωνίστρια μια νεαρή δασκάλα, την Κούσα, η οποία εργάζεται σε ένα σχολείο στο Μπέλφαστ, ζει μια αφοκτική ζωή και παρασύρει τα τελικά όχι από κάποια εμπόλεμη σύγκρουση αλλά από τον έρωτα που συναντά στο πρόσωπο του δικηγόρου Μάικλ. Ενδεχομένως, μόνο μια Ιρλανδή σαν την Κένεντι μπορεί να αντιληφθεί ότι καμιά παράνοια δεν μπορεί τελικά να μη μετατραπεί σε αφορμή για μια σπουδαία αφήγηση. Εκτός από τη μικρή

ΣΑΛΙ ΡΟΥΝΕΪ Συζητήσεις με φίλους
 Μτφρ.: Μαρία Φακίνου
 Εκδόσεις Πατάκη

ΚΛΕΡ ΚΙΓΚΑΝ Μικρά πράγματα σαν κι αυτά
 Μτφρ.: Μαρίνα Ασκητοπούλου
 Εκδόσεις Μεταίχμιο

ΚΛΕΡ ΚΙΓΚΑΝ Τα τρία φώτα
 Μτφρ.: Μαρίνα Ασκητοπούλου
 Εκδόσεις Μεταίχμιο

ΟΣΙΝ ΦΕΪΓΚΑΝ Νόμπερ
 Μτφρ.: Μαργαρίτα Ζαχαριάδου
 Εκδόσεις Δόγμα

ΠΟΛ ΛΙΝΤΣ Το τραγούδι του προφήτη
 Μτφρ.: Αγγελος Αγγελίδης και Μαρία Αγγελίδα
 Εκδόσεις Gutenberg

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

λίστα του Women's Prize for Fiction, οι Υπερβάσεις ψηφίστηκαν ως βιβλίο της χρονιάς από την εφημερίδα «Washington Post».

Μαζική απήχηση, βέβαια, έχουν σε ένα ευρύ κοινό και ειδικά στη νεολαία, που φαίνεται να βρήκε τη δική της συγγραφέα, τα βιβλία της τριαντάχρονης πλέον Σάλι Ρούνι, η οποία γράφει απομονωμένη στο εξοχικό της στο Κάσμιπαρ στη βορειοδυτική Ιρλανδία για την τρελή εποχή του ιδεολογικού αποπροσανατολισμού και των social media. Ειδικά το Συστήσεις με φίλους είναι μια ακριβής ανατομία της γενιάς της (μτφρ. Μαρία Φακίνου, από τις εκδόσεις Πατάκη, όπως και όλα τα βιβλία της). Το παράδειγμά της ακολούθησαν διάφορες Ιρλανδέσ συγγραφείς, ενώ άλλες έμειναν πιστές στην πολιτική αλληγορία και στον πειραματισμό, με τις διάφορες μορφές αφήγησης να συνδέουν μοναδικά τον πειραματισμό με τη βαριά αρματομένη Ιρλανδική παράδοση. Ξεχωριστή είναι η περίπτωση της Κλερ Κίγκαν που άφησε τη δική της σφραγίδα με την πρώτη της συγγραφική απόπειρα Μικρά πράγματα σαν κι αυτά (μτφρ. Μαρτίνα Ασκητοπούλου, Μεταίχμιο), όπου μέσα σε ελάχιστες σελίδες κατάφερε να ξεδιπλώσει το μεγάλο δράμα του Μπιλ Φέρολγκ, μπλέκοντας τα εσωτερικά αδιέξοδα με το μυθολογικό σύμπαν. Το βιβλίο της βρέθηκε στη μικρή λίστα του Μπούκερ και της άνοιξε τον δρόμο ώστε να επανέλθει δυναμικά με τα Τρία φώτα (Μεταίχμιο, μτφρ. Μαρτίνα Ασκητοπούλου), καταφέροντας να αποδείξει ότι η καλή λογοτεχνία δεν χρειάζεται πολλές σελίδες για να δείξει τη δύναμή της: μέσα σε εκατό σελίδες η συγγραφέας στήνει ένα ξεχωριστό Bildungsroman με πρωταγωνίστρια ένα ανώνυμο κορίτσι που ανασητά τη θαλπωρή και την αναγνώριση σε μια οικογένεια που τη φιλοξενεί, μετά τον πρόωρο χαμό του παιδιού τους, για ένα διάστημα στο σπίτι τους. Όταν εκείνη επιστρέφει στην πραγματική της οικογένεια, τα πάντα θα έχουν αλλάξει δραματικά. Αυτή η σύντομη, αλλά πολύ δυνατή αφηγηματικά νουβέλα μεταφέρθηκε στο κινηματογράφο από τον Κόλουμ Μπερέιντ με τον τίτλο Το ήσυχ κορίτσι.

Πολλοί είναι και οι πρωτοεμφανιζόμενοι Ιρλανδοί που κλέβουν τις εντυπώσεις, όπως ο Όσιν Φέιγκαν, ο οποίος δεν φοβήθηκε να επιστρέψει στον μεσαιωνικό κόσμο και να στήσει ένα απόκοσμο σκηνικό γεμάτο κοράκια και αποφορά, με την πανώλη να απειλεί να ξεπαστρέψει την ανθρωπότητα, μέχρι που εμφανίζεται ο 17χρονος σερ Όσπρεϊ ντε Φλουκνίλ, μαζί με την τριμελή του ακολουθία, στον ρόλο ενός αλλόκοτου Δον Κιχώτη, ο οποίος, κατευθυνόμενος προς το χωριό Νόμπερ, προσδοκά

να αγοράσει φτηνά τη γη, εκμεταλλευόμενος τις καταστάσεις. Το σκηνικό με τους εγκαταλελειμμένους δρόμους και το στοιχειωμένο τοπίο που περιγράφει ο Φέιγκαν εύκολα παραπέμπει στην πρόσφατη περίοδο του κορωνοϊού, παρότι το βιβλίο γράφτηκε πολύ πριν, και είναι δοσμένο με το ιδιότυπο Ιρλανδικό χιούμορ που κάνει το αφήγημα πραγματικά διασκεδαστικό. Δεν είναι τυχαίο ότι το Νόμπερ (μτφρ. Μαργαρίτα Ζαχαριάδου) ήταν υποψήφιο για το Desmond Elliott Prize και το Bollinger Everyman Wodehouse Prize.

Αναμφίβολα, όμως, το βιβλίο που περιμένει το αναγνωστικό κοινό με αγωνία είναι το Τραγούδι του προφήτη (μτφρ. Άγγελος Αγγελίδης και Μαρία Αγγελίδη) του περσινού νικητή του βραβείου Μπούκερ, Πολ Λιντς. Μέσα από τα μάτια μιας μητέρας ανατέμνει το πολιτικό σώμα όχι μόνο της χώρας του αλλά οποιουδήποτε καθεστώτος παραδίδεται στις ακρότητες και στην τυραννία. Όλα συμβαίνουν με φόντο το ακραίο σκηνικό σε ένα δυστοπικό μέλλον στην Ιρλανδία, όπου στην εξουσία βρίσκεται μια ακροδεξιά κυβέρνηση, δίνοντας απόλυτη εξουσία στην αστυνομία και τους δικαστές, απαγορεύοντας τις συγκεντρώσεις, την πολιτική αντίσταση και τις ατομικές ελευθερίες. Όσοι εξεγείρονται θεωρούνται εκ προοιμίου εχθροί, όπως ο δάσκαλος και επικεφαλής συνδικαλιστικής οργάνωσης Λάρι Στακ, ο οποίος τελικά συλλαμβάνεται. Πίσω του αφήνει τη σύζυγό του Άλις, η οποία αναλαμβάνει όχι μόνο να προασπιστεί τα δικαιώματα του συζύγου της αλλά και να κρατήσει ενωμένη την οικογένεια, τα τέσσερα παιδιά της και τον πατέρα της που πάσχει από άνοια, εν μέσω ενός εμφυλίου. «Πρόκειται για ένα λογοτεχνικό μανιφέστο που στόχο έχει να μας κάνει να αναλογιστούμε τι σημαίνει ενσυναίσθηση γι' αυτούς που υποφέρουν», έγραψε στην ενθουσιώδη κριτική του ο «Observer» - αντίστοιχη υποδοχή επιφύλαξαν στο Τραγούδι του προφήτη και τα υπόλοιπα μέσα. Όσο για τον ίδιο τον νικητή του βραβείου, σε συνέντευξή του στη σελίδα του βραβείου Μπούκερ έλεγε πως «δεν έγραφα αυτό το βιβλίο ως προειδοποίηση αλλά για να μεταφέρω το μήνυμά ότι τα πράγματα που συμβαίνουν στην ιστορία συμβαίνουν διαχρονικά ανά τους αιώνες και ίσως κάποια στιγμή πρέπει να αντιμετωπίσουμε σοβαρά αυτήν τη βία». Ίσως να είναι το πιο επίκαιρο απ' όλα τα βιβλία που κυκλοφόρησαν τελευταία, μια «συγκινητική αφήγηση, συναρπαστική και τολμηρή, που αποτυπώνει τις ανησυχίες του σήμερα», όπως τόνισε σχετικά η κριτική επιτροπή του Μπούκερ.

